

HRVATSKI VOJNIK

Čestitamo Dan državnosti!

INTERVIEW : Ivo Sanader

DOSSIER STARO ORUŽJE

PUSKE SUSTAVA KALAŠNJIKOV

DRUGA HRVATSKA BOJIŠNICA

Uz političke aspekte u diplomatskim odnosima stalno pokušavamo promovirati gospodarske, kulturne i znanstvene aspekte – to je stalna zadaća svih naših djelatnika koji se susreću sa stranim delegacijama kao i stalna zadaća naših veleposlanika – rekao je u razgovoru za Hrvatski vojnik dr. Ivo Sanader, zamjenik ministra vanjskih poslova RH

Prije razgovora sa zamjenikom ministra dr. Ivom Sanaderom razmišljali smo o mnogim vidovima hrvatske borbe za nezavisnost. Prije svega, to su hrvatski dragovoljci koji su izravno na prvim linijama bojišnice izvojevali prvu i najbitniju bitku hrvatske slobode. Obranili su mladu državu Hrvatsku. Da bi se njihov posao i sve žrtve koje su dali završio, potrebno je kao što je još predsjednik Tudman nekoliko puta kazao upregnuti sve ljudske potencijale. Hrvatski će vojnici zasigurno, kao što su to i dosad uvijek pokazivali, biti najčvršći jamac ostvarivanja hrvatske slobode na čitavom svom teritoriju. Međutim, da bi se sačuvalo ono što su postigli, potihno i bez puno pompe, uspostavljena je druga hrvatska bojišnica. Pod mudrim vodstvom dr. Franje Tuđmana, koji je glavni nositelj hrvatske vanjske politike, mnogo se ljudi izmijenilo na čelu hrvatske diplomacije. To je zasigurno najfiniji i najsuptilniji dio hrvatskog suvereniteta. Zasigurno je da mlada diplomacija mora biti izgrađena ni iz čega. Baš zbog toga Hrvatska je politika i diplomacija imala nekoliko faza: borbu za nezavisnost i priznanje, borbu za učvršćivanje hrvatskog položaja u svijetu, te ovaj zadnji i po svemu najvažniji dio, stvaranje Hrvatske kao stabilnog i nezaobilaznog političkog čimbeni-

ka u ovom dijelu Europe. Ulazeći u pre-punu zgradu hrvatskog Ministarstva vanjskih poslova naišli smo na zapanjujuću dinamiku i brzinu. Mnogo mladih ljudi, začudujuće, tvore hrvatsku diplomaciju i isto tako kao i naši vojnici u rovovima, gotovo bezimni bore se na drugoj hrvatskoj bojišnici.

Dr. Ivo Sanader mlad je čovjek i tipična hrvatska priča. Rođen u mnogobrojnoj katoličkoj obitelji morao je kao jedan od mnogih svoje mjesto pronaci izvan Hrvatske. Četrnaest je godina živio u Innsbrucku u Austriji gdje je završio fakultet i doktorirao na Innsbriškom sveučilištu, osnovao obitelj i započeo posao u vlastitoj tvrtki.

Potkraj osamdesetih aktivno se uključuje u borbu za hrvatsku demokraciju gdje sudjeluje kao osnivač HDZ za Tirol i kao potpredsjednik HDZ-a Austrije okuplja veliki broj Hrvata. U početku 1991. godine prihvaća se zahtjevnog posla intendanta HNK Split gdje uspijeva ostvariti ono što mu je bilo onemogućeno 1986./87. kad je iz Splita potjeran s mjesta glavnog i odgovornog urednika «Logosa» zbog hrvatskog nacionalizma.

Rat koji je zahvatio našu domovinu nije ga spriječio u provođenju svog cilja. Stoviše, uz golemu odgovornost u pregovorima s četnicima i jugovojskom u rujnu, listopadu i studenom 1991. uspijeva posredovati u oslobađanju velikog broja Hrvata iz kninskih zatvora. To je bio njegov prvi kontakt s ratom.

U kolovozu 1992. biva izabran za zastupnika HDZ u hrvatski Sabor, ali predsjednik Tuđman pruža mu odgovornu dužnost ministra znanosti u Vladi premijera Šarinića. Na tom je mjestu proveo pet mjeseci pokazavši se vrlo aktivnim u provođenju ideje da se znanost pomakne s margina društva u središte zbivanja. U siječnju 1993. postaje drugim čovjekom mlade hrvatske diplomacije.

Dr. Ivo Sanadera zapitali smo što je to hrvatska diplomacija, koji su joj ciljevi i kako je izrasla.

– Načelno govoreći Republika Hrvatska mlada je država koja još uvijek formira svoju Upravu, pa tako i vlastitu diplomaciju u čiem razvoju možemo razlikovati nekoliko faza. Prva je svakako bila borba za nezavisnost i priznanje

nakon čega je odmah slijedio rad na uspostavljanju diplomatskih odnosa što je dugotrajan proces koji još uvijek traje. Čim su uspostavljeni diplomatski odnosi s prvih nekoliko zemalja otvorena su i prva veleposlanstva. Tu se javio problem kadrova, financiranja i zgrada za diplomatsko-konzularna predstavništva. Od zgrada DKP bivše Jugoslavije Hrvatska je zasad naslijedila jedino zgradu rezidencije u Beču koja sada funkcionira kao veleposlanstvo zahvaljujući činjenici da se tadašnji veleposlanik bivše SFRJ stavio na raspolaganje hrvatskoj državi. Što se tiče problema kadrova, Hrvatska nije imala, niti je mogla imati iskusne diplomate, osim nešto malo ljudi iz bivše jugodiplomacije, koji su potpisali izjavu o lojalnosti i stavili se na raspolaganje Ministarstvu vanjskih poslova. Međutim, taj broj nije velik. Riječ je o otprilike dvadesetak ljudi. Za usporedbu, Slovenci su u svoje Ministarstvo vanjskih poslova preuzeli oko 90 posto djelatnika iz bivšeg SSIP-a s područja Republike Slovenije. Mi stvaramo svoju diplomaciju iz korijena, tj. stvaramo nove kadrove, od veleposlanika i konzula do diplomatskih službenika, koji moraju istodobno i učiti, ali i raditi bez prava na pogrešku kako bi se učvršćivao položaj Hrvatske u svijetu. U prvoj fazi stvaranja Ministarstva vanjskih poslova učinjeno je manje pogrešaka nego što se mislilo da će ih biti, iako Zapad postavlja velike zahtjeve. Ij, ima svoje standarde koje jednostavno želi preslikati ovdje i ne tolerira pogreške.

Ministarstvo vanjskih poslova danas ima sveukupno oko 360 djelatnika, od toga oko 230 u domovini, a oko 130 u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske. To je malo u odnosu prema drugim državama, koje već desetljećima imaju svoju diplomaciju. Primjerice, njemačko Ministarstvo vanjskih poslova ima 8890 djelatnika.

Najveći nedostatak naše diplomacije je neiskustvo, ali mislim da će se to brzo nadoknaditi. U Ministarstvu imamo dobro razrađen sustav priprema, od veleposlanika do svih ostalih djelatnika u diplomatsko-konzularnim predstavništvima. Planiramo otvaranje škole za diplomate u bliskoj budućnosti.

Kako je danas razvijena mreže diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u svijetu?

– Republiku Hrvatsku priznalo je više od sto zemalja, a diplomatski odnosi postavljeni su s više od pedeset zemalja. Do danas su otvorena 32 diplomatsko-konzularna predstavništva u svim nama zanimljivim zemljama, a imamo i svoje misije pri UN, Europskoj zajednici, Europskom vijeću, KESS-u, OUN i Zelenom Mirovnoj konferenciji o bivšoj Jugoslaviji. U ovom je trenutku pokriveno ono što je od najvećeg interesa za zemlju a namjera nam je da do kraja godine

imamo veleposlanika u svim zemljama članicama Europske zajednice. Mislim da možemo biti zadovoljni dinamikom otvaranja veleposlanstava. Sve to iziskuje i znatna ulaganja, pa postoji raskorak u mogućnostima i potrebama otvaranja diplomatsko-konzularnih predstavništava. Dakako, moramo tražiti neko srednje rješenje sukladno našim mogućnostima. To više što je u zemljama poput Njemačke, Austrije, Australije, SAD odnosno državama gdje imamo brojno iseljništvo, ono malo zaposlenih u našim diplomatsko-konzularnim predstavništvima pre-zaposleno konzularnim poslovima, putovnicama i sličnim, a uz to pružaju i

usluge izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine. Naši ljudi moraju znati da je bivša Jugoslavija primjerice u Danskoj imala 150 svojih predstavništava, a sadašnje hrvatsko veleposlanstvo pokriva pola Baltika i ima petoro ljudi.

Želimo u sva naša veleposlanstva, ili barem u ona najvažnija, poslati atašee za odnose s javnošću, koji bi trebali održavati svakodnevno kontakte s medijima tih zemalja što je u ovom trenutku kad se učvršćuje ugled Republike Hrvatske u svijetu jako važno.

Možemo li, u kontekstu navedenoga, parirati srpskoj diplomaciji, koja već godinama širi laži o Republici Hrvatskoj? Kako razbiti sliku koju je o nama desetljećima stvarala srpska propaganda i stvoriti pozitivan image u svijetu?

– Činjenica je da je srpska diplomacija vrlo aktivna na širenju laži o Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Nisu oni slučajno 70 godina vodili jugoslavensku diplomaciju i vrlo restriktivno birali ne-srpske kadrove. Na našoj je diplomaciji da prije svega preventivno djeluje protiv srpskih kleveta i da u jednom ofenzivnom nastupu širi istinu o svemu onome što se događa kod nas i u susjednoj Bosni i Hercegovini. Spomenuo bih ovdje primjer dokle Srbi idu u svojem šljanju zle krvi. Na Uskrsni ponedjeljak, 12 travnja 1993. godine, svjetske su agencije prenijele srpsku laž da je sukobe između Muslimana i Hrvata u Travniku započeo «svojim žestokim nacionalističkim pozivom na genocid» nitko drugi nego «poznati ekstremist, hrvatski ministar obrane Gojko Šušak». Navodno su tu vijest potvrdila dva visoka časnika UNPROFOR-a. Istog dana sam reagirao na tu neistinu jer sam bio nazočan zajedno s ostalim visokim dužnosnicima HDZ-a na Velesajmu gdje smo održavali Glavni odbor stranke. Ministar Šušak, to možete vidjeti i iz novina, sjedio je u prvom redu na tom skupu. Kasnije mi je gospodin Šušak priznao da nikada u životu nije bio u Travniku.

U Ministarstvu vanjskih poslova imamo upravu koja se izravno bavi promidžbom i informiranjem, a u posljednjih nekoliko mjeseci posebno smo pojačali intenzitet slanja informacija i prema našim veleposlanstvima, koji imaju zadaću da te informacije proslijede na mjesta na koja trebaju. Osim toga, gotovo svakodnevno obavještavamo i strane veleposlanike u Zagrebu. Mislim da smo u proteklih nekoliko mjeseci napravili dosta, ali to još nije sve. Moramo nastojati što više, što točnije i što istinitije obavještavati svijet o svemu što se ovdje događa. Znamo da imamo prijatelja u inozemstvu, ali znamo i to da nam nisu svi prijatelji. U tom smislu naša aktivnost na tom planu mora biti još veća. Uz političke aspekte u diplomatskim odnosima, stalno pokušavamo promovirati

► gospodarske, kulturne i znanstvene aspekte. To je stalna zadaća svih naših djelatnika koji se susreću sa stranim delegacijama kao i stalna zadaća naših veleposlanika.

Što obilježava hrvatsku vanjsku politiku danas i koji su joj glavni ciljevi?

– Hrvatska vanjska politika ima danas dva izravna politička cilja, a to je učvršćivanje međunarodnog položaja Hrvatske i rješavanje problema okupiranih područja. O prvome sam već govorio, a što se potonjeg tiče ističem da Hrvatska intenzivno radi na uspostavljanju pune suverenosti na cjelokupnom svom teritoriju, tj. na uspostavljanju hrvatske vlasti nad privremeno zaposjednutim područjima ponajprije kroz pregovore. Otvorenost za sve razgovore naše je načelo, jer važan nam je svaki hrvatski život. U nepotrebne vojne akcije sigurno nećemo ćići, iako smo spremni i na vojno djelovanje ne bude li se moglo drukčije.

Dosta je onih koji kritiziraju hrvatsku vanjsku politiku pogotovo u pogledu mandata UNPROFOR-a. Može li Hrvatska biti zadovoljna mandatom UNPROFOR-a?

– Dosadašnjim rezultatima, na žalost, ne možemo biti u potpunosti zadovoljni. Zahvaljujući nazočnosti UNPROFOR-a na ovim područjima ostvaren je jedan od temeljnih ciljeva, a to je zaustavljanje srpske agresije. Ostali ciljevi utvrđeni Vanceovim planom za Hrvatsku nisu međutim ostvareni i toga je svjesna i međunarodna zajednica pa i sam generalni tajnik Ujedinjenih naroda gospodin Boutros Ghali koji je to i sam priznao u nizu svojih izvješća. Glavni su ciljevi prema Vanceovom planu demilitarizacija, povratak prognanika te uspostava hrvatske vlasti na privremeno zaposjednutim područjima. Nijedan od tih ciljeva nije do danas ostvaren. Što se tiče produženja mandata UNPROFOR-a tu postoje tri mogućnosti: produženje postojećeg mandata, redefiniranje mandata UNPROFOR-a tako da njegova uloga ne bude samo *peacekeeping*, nego i *peacemaking*, te prestanak mirovne operacije UN u Republici Hrvatskoj. U svakom slučaju, mi ćemo inzistirati na tome da se postuju rokovi u kojima određene stvari moraju biti izvršene. Mišlim tu na otvaranje dijela ceste Zagreb – Beograd, na naftovod, prugu Zagreb – Split, zatim razoružanje srpskih paravojnih postrojbi, povratak prognanika, i uspostava hrvatske vrhovne vlasti te ustrojstvo lokalne vlasti pri čemu će se poštivati proporcionalna zastupljenost stanovništva na tim prostorima.

Kad je Republika Hrvatska izvela akciju na Maslenici za oslobađanje vlastitog teritorija koji se nalazi u ružičastoj zoni, neki su to shvatili kao akt agresije. Međunarodna zajednica pokazala je ipak razumijevanje za našu nestrpljivost, ali je u početku osudila taj čin. Srbi su to nazvali činom agresije na «srpsku krajinu». Međutim, i Vijeće sigurnosti je razbilo srpske tlapnje da to nije hrvatska zemlja.

– Status tzv. «ružičastih zona» i UN-PA zona u Republici Hrvatskoj je jasan. U niz rezolucija VS i izvješća glavnog tajnika UN one se definiraju kao integralni dio teritorija Republike Hrvatske u međunarodno priznatim granicama. Kao što smo to već bezbroj puta ponovili neće se dopustiti nikakvo mijenjanje granica siom Rezolucije 815 i 820 VS uostalom potvrđuju suverenitet Republike Hrvatske na tom području.

Nedavno ste, dr. Sanader, iznijeli interesantna stajališta glede pojačane suradnje između Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva obrane, odnosno Glavnog stožera Hrvatske vojske. O kakvoj je suradnji riječ?

– Hrvatska je svoju suverenost stekla ponajprije na bojnopolju i to međunarodna zajednica zna. Upravo su strani promatrači imali prigodu biti svjedocima stvaranja mlade, brze i učinkovite vojske koja je od ničega postala respektabilni vojni organizam. Međunarodna zajednica i strani promatrači u Hrvatskoj vojsci vide nezaobilazni čimbenik u ovom dijelu Europe i upravo takav interes mi koristimo za stvaranje pozitivne slike o Republici Hrvatskoj i hrvatskome narodu čiji su najbolji predstavnici upravo hrabri i ponosni hrvatski vojnici.

Zamjetljivo je da se sve veći broj vrlo značajnih zemalja obraca našem Ministarstvu sa željom da pošalju vojne atačee. I to govori jasno u prilog svemu do sada rečenom. Time se zasigurno može kazati da Hrvatska, u ovom dijelu ulazi u svijest svih političkih čimbenika u svijetu.

Posebno bih želio naglasiti da će Hrvatska uskoro, u suradnji Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva obrane poslati mlade, ali iskusne časnike HV-a u diplomaciji za vojne atačee. To je posebno važno za Hrvatsku vojsku, ali i državu u cjelini iz razloga koje ne moram posebno isticati. Biti vojni atače je posebno iskustvo kojeg hrvatski kadar u bivšoj jugovojsci nije imao prigodu iskusiti. Želim naglasiti da su svi časnici UNPROFOR-a i monitoringa EZ-a bili u vojnoj diplomaciji i da su stekli mnoga iskustva ali i poznanstva i veze. Vec smo ranije govorili o srpskoj diplomaciji koja je išla tako daleko da su svoje interese promovali i promiču preko boiteljskih kontakata sa stranim diplomatima.

Hrvatski će vojni atačee zasigurno biti dostojanstveni i respektabilni predstavnici u stranim zemljama.

Prigoda za još čvršću suradnju hrvatske diplomacije s Hrvatskom vojskom je naša nova inicijativa koja je s dužnom pozornošću prihvaćena u vrlo značaj-

nim međunarodnim forumima. Snage Ujedinjenih naroda postaju nezaobilazno sredstvo za provođenje generalne politike svjetskog mira. Mnoga su svjetska žarišta sukoba, a jedan od njih je i Planinski Karabah, gdje ratni sukobi traju već duže vrijeme te je OUN odlučila poslati svoje snage u obliku UNPROFOR-a.

Ponudili smo kontingent Hrvatske vojske za Međunarodne mirovne snage koji bi određeni krugov: vrlo rado prihvatili jer rat koji u Planinskom Karabahu treba zaustaviti jest sličan ovom kroz kojeg se stvarala Hrvatska vojska. Iskustvo hrvatskog vojnika u tom pogledu je neizmjereno što su hrvatski predstavnici na raznim natjecanjima dokazali svojim prvim mjestima. Hrvatski vojnici danas je u svijetu pojam. Vrlo afirmativni članci pojavljuju se u stručnim, ali i u ostalim časopisima širom svijeta.

Sudjelovanje hrvatskog vojnika u mirovnim snagama zasigurno je velika prigoda da iskoristimo našu vojsku da predstavi domovinu kao principijelnu i kooperativnu državu.

Kao jedna od posljedica domovinskog rata veliki je broj žrtava i invalida. Što Ministarstvo vanjskih poslova čini da bi pomoglo tim mladim ljudima za povratak u normalan život?

– Naša predstavništva u svijetu trebaju određeni broj ljudi koji brinu o sigurnosti veleposlanstva i osoblja. Za takav, vrlo bitan i odgovoran posao potrebni su najbolji kadrovi. Već smo uposlili znatan broj mladih ljudi, od kojih su otprilike 95 posto veterani domovinskog rata. Stalno nam se ukazuju potrebe za takovim kadrom i mogu reći da imamo vrlo dobru suradnju s ministrom obrane i Glavnim stožerom koji nam preporučuju prave i odabrane ljude. Kad novčana situacija u državi bude bolja zasigurno ćemo moći poslati i veći broj ljudi iz redova veterana, ali i HVI-DR-e. Za sada invalide možemo uposliti samo na jednostavnijim poslovima ovdje u domovini, jer u stranom svijetu to mogu obavljati ljudi s potpunom fizičkom sposobnošću. Međutim, kad bismo imali svoje zgrade predstavništava imat ćemo potrebu za unutarnjim osobljem (domari, telefonisti, tajnici) koji će u potpunosti moći obavljati svoj posao bez obzira na tjelesnu hendikepiranost.

Gospodine zamjenice ministra, što biste nam mogli reći na kraju ovog razgovora?

– Poručujem hrvatskim vojnicima da smo uz njih i dok branimo interese naše države na diplomatskom polju – drugoj hrvatskoj bojnoj. Želja mi je da isti duh i ista odlučnost krasi i hrvatskog vojnika i hrvatskog diplomata.

Ivan Tolj

Smiljo Aloiž Boršić